

Nicat Adil oğlu NƏRİMANOV, i.f.d. dos.**Minurə Hacı qızı KƏRİMOVA, i.f.d., b.m.****Aytac Aqşin qızı HÜSEYNOVA**

Azərbaycan Texnologiya Universitetinin magistrantı

E-mina34mk@mail.ru

AZƏRBAYCANDA MMUS- NIN TƏTBİQİNİN QANUNVERİCİLİK BAZASININ TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ

Xülasə

Maliyyə nəzarətinin müxtəlif növləri arasında audit nəzarəti əsas yer tutur. Ona görə ki, audit dövlətin maliyyə-iqtisadi siyasətinin müvəffəqiyyətli bir şəkildə yürüdülməsi və maliyyə dəyişməzliyinin bərqərar olunması üçün imkan yaratmaqla, qanunçuluğa əməl olunmasınna, mülkiyyətin mühafizəsinə, maliyyə vəsaitlərindən doğru, əlverişli və qənaətli bir şəkildə istifadə edilməsinə xidmət göstərir, büdcə və maliyyə intizamının fərqli pozuntularını müəyyən etməyə kömək edir, qeyri-qanuni olaraq xərclənmiş vəsaitləri müəyyən etməyə və onların bərpasına şərait yaradır.

Açar sözlər: maliyyə, mühasibat uçotu, audit, vergi, büdcə, iqtisadi xərclər

JEL: F43

Giriş

Mühasibat (maliyyə) hesabatının tərtib olunması uçot prosesinin sonuncu və əhəmiyyətli mərhələsidir. Mühasibat (maliyyə) hesabatında müəssisənin istehsalat-təsərrüfat və maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında ümumi informasiyalar qeyd olunur. Maliyyə hesabatlarının məlumatlarından müəssisənin ayrı-ayrı bölmələrində təsərrüfat fəaliyyətini qiymətləndirmək, onun müsbət tərəflərini və çatışmazlıqlarını müəyyən etmək, plandan kənara çıxmaların səbəblərini aşkar etmək, bütövlükdə müəssisənin işinin əlverişliliyini təhlil etmək və başqa bir çox məqsədlər üçün istifadə olunur. Bu məqsədlə istifadə olunan məlumatın düzgünlüyü xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Dünya ölkələrində mühasibat uçotu və mühasibat hesabatının tərəqqisi təcrübəsindən məlum olur ki, hesabatın təyinatı üzrə xarakteristikasını təyin edən qəbul olunmuş prinsiplər və bu prinsiplərə verilən tələblər vardır. Müasir dövrdə dünyanın bir çox ölkələri, eyni zamanda, AR da həmin əsas tələbləri qəbul etmişdir. Belə ki, ölkəmizdə mühasibat uçotu və hesabatın beynəlxalq təcrübədə qəbul olunmuş qayda-qanunlarla uzlaşdırılması yönündə bəzi normativ-hüquqi sənədlər - "Mühasibat uçotu mövzusunda AR-nın Qanunu" (2004), "Mühasibat uçotu haqqında Qanunun tətbiqi haqqında"

AR dövlət başçısının fərmanı (7 fevral 2005-ci il), Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qəbul etdiyi "2005- 2008-ci illərdə MMUS- nın tətbiqi üzrə Proqram" qəbul edilmiş və həmin Proqram çərçivəsində kommertiya təşkilatları üçün 37, büdcə təşkilatları üçün 24 və qeyri-hökumət təşkilatları üçün 1 MMUS (Milli Mühasibat Uçotu Standartları) hazırlanmış və onların praktiki tətbiqinə başlanılmışdır.

Hal-hazırda auditin metodologiyasının təkmilləşdirilməsi və inkişafı təşkilatın maliyyə-iqtisadi vəziyyəti haqqında cəmiyyətin tələbinin tam ödənilməməsi və maliyyə (mühasibat uçotu və vergi) auditinə istiqamətləndirilməsi ilə bağlıdır. Eyni zamanda, iqtisadi auditin inkişafının zəruriliyi və auditin istifadəçilərinin – səhmdarların, mülkiyyətçilərin, investitorların, kreditorların maraqlarına tam adaptasiyası obyektiv xarakter daşıyır. **Mövzunun aktuallığı.** Məsələlərin belə qoyuluşu və həll metodları üzrə həmin istiqamətlər analitik problemlərin tərkib elementləri olmaqla auditin məqsədlərinin yüksək səviyyədə təmin olunmasının zəruriliyini ön plana çəkmişdir.

Tüksək səviyyədə təm Mühasibat uçotu nöqtəyi-nəzərindən hesabatın dürüstlüyünün təsdiq edilməsi ilə yanaşı, eyni zamanda onun iqtisadi məzmun mövqeyindən qiymətləndirilməsi,

təşkilatın fəaliyyətinin fasiləsizliyinin mümkün-
lüyünün qiymətləndirilməsi, eləcə də təşkilatın
rəhbərliyinin işinin səmərəliliyinin qiymətləndi-
rilməsi auditin məqsədini təşkil edir.

Tədqiqat obyektı: Azərbaycanda MMUS- nın
tətbiqinin qanunvericilik bazasının təkmilləşd-
irilməsi.

Tədqiqat metodları: Tədqiqat prosesində
statistik, sintez və müqayisəli təhlil metodlarından
geniş istifadə edilmişdir.

Materiallar və müzakirələr

Müasir dövrdə AR-da mühasibat uçotunun 4
səviyyəli normativ-hüquqi protokoluna əsaslanan
metodoloji və eyni zamanda, hüquqi tənzimlən-
məsi sisteminin inkişaf etdirilməsi üzrə
yorulmadan iş görülür.

1- ci səviyyə-AR-da mühasibat uçotunun
metodoloji və hüquqi standartlarla təşkil
edilməsini dövlət başçısının qanun, fərman, o
cümlədən qərarları təyin edir. Ölkənin başqa
qanunlarında əhatə olunan standartlar, mühasibat
uçotu və hesabatına dair mövzular, ölkənin
«Mühasibat uçotu haqqında» nizamnaməsinə uyğun
olmalıdır.

2- ci səviyyə- mühasibat uçotu üzrə dövlət
tərəfindən təyin olunan icraedici orqanların
təsdiqlədiyi əsasnamələri özündə birləşdirir.
Müasir dövrdə mühasibat uçotu üzrə vacib uçot
standartları tərtib edilmişdir.

3- cü səviyyə-tərtib olunan metodiki
göstərişlərdən, təkliflərdən, təlimatlardan və
onların məzmununu özündə birləşdirən analoji
sənədlərdən təşkil edilmişdir. Bu səviyyəyə aid
aktlar 1-ci və 2-ci səviyyəyə aid sənədləri tərəqqi
etdirməklə nazirliklər və başqa orqanlar tərəfindən
tərtib olunur və təsdiq edilir. Bu səviyyəyə hər
hansı bir qurumun maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin
mühasibat uçotunun mövcud hesablar planı və
planların tətbiq edilməsinə dair təlimat aid olunur.

4- cü səviyyə – müxtəlif əmlak, öhdəlik və
təsərrüfat proseslərinin mühasibat uçotunun təşkil
edilməsini təşkil edir. Bu səviyyədə hər hansı bir
təşkilatda onun başçısının qəbul olunmuş uçot
siyasəti çərçivəsində təsdiqlədiyi istifadə üçün
qeyd edilən iş sənədləri aid olunur.

Normativ bazanın inkişaf etdirilməsi AR-nın
bazar iqtisadiyyatı mühitinin fəaliyyət göstərməsi
mərhələsində qəbul olunmuş mühasibat uçotunun
doqquz konsepsiyası ilə bağlıdır. Bu konsepsi-
yalarda AR-da uzun müddətə qəbul olunmuş

mühasibat uçotu sisteminin qurulmasına məxsus
olan yanaşmalar tətbiq edilməlidir. Həmin
konsepsiyalar aşağıdakı bölmələrdən ibarətdir:
("Mühasibat uçotu haqqında" AR-nın Qanununda
dəyişikliklər edilməsi haqqında AR-nın Qanunu, 01
iyun 2018-ci il)

1. Planlı iqtisadiyyat mühitində mühasibat
uçotu konsepsiyası əmlakın ictimai xarakterinə
müvafiq yaradılırdı. Bu cür mühitdə dövlət
maliyyə nəzarəti iqtisadi subyektlərin təsərrüfat
hərəkəti nümunəsində düşünülmə kənarlaşmaların
təyin olunmasını həll edirdi. Mühasibat uçotunun
təzə konsepsiyası və onun əsasında təşkil edilən
qayda-qanunlar, mühasibat uçotunun yaradılma və
həyata keçirilmə normaları həmçinin müəyyən
istifadəçilər üçün maliyyə məlumatlarının etibarlı
və konkret olması üzərində nəzarətin təşkili üçün
uyğun bir şərait yaratmalıdır.

2. Ümumi qayda. Konsepsiya, AR-da müha-
sibat uçotunun bütün fəaliyyət növləri üzrə təsər-
rüfat yerləri və müxtəlif quruluşlu təşkilatlarda
yaradılmasının özəyini təşkil edir. O, aşağıdakı
əsas tələbləri ödəməlidir:

- mühasibat uçotunun təşkil edilməsi və həyata
keçirilməsinə dair bütün yanaşmalar haqqında
məlumatlarla maraqlı olan peşəkarları təmin
etmək;

- mühasibat uçotu üzrə müasir normativ
protokolların və qüvvədə olanların mərhələlərlə
hazırlanmasının əsasını təşkil etmək;

- hələ normativ protokollarla tənzimlən-
məyən məsələlər üzrə uyğun bir qərarın verilməsi
üçün istiqamətverici baza rolunu oynamaq;

- mühasibat hesabatında qeyd edilən infor-
masiyaların dərk edilməsində mühasibat
məlumatlarına tələbi olan tərəflərə yardım
göstərmək. Həmin konsepsiyanın mövqeyini
tətbiq etmək üçün mühasibat uçotunun məqsəd-
lərinə əks olmayan müxtəlif sadələşdirilmiş
formaların xırda müəssisə subyektlərinə də tətbiq
etmək olar.

3. Mühasibat uçotunun məqsədi. Mühasibat
uçotunun təşkil edilməsi sistemi müəyyən
istifadəçilər üçün məlumatlarla formalaşır. Xarici
istifadəçilərin məlumata olan münasibətinə əsasən
mühasibat uçotunun əsas məqsədi təşkilatın
maliyyə durumu, fəaliyyətin maliyyədən alınan
nəticələri və maliyyə vəziyyətində edilən dəyişik-
liklər haqqında uyğun qərar vermək məqsədilə onda
geniş marağı olan istifadəçi şəxslər üçün
məlumatlar əldə etməkdən ibarətdir. Daxili

istifadəçilərin məlumatı olan münasibətinə əsasən mühasibat uçotunun mühüm vəzifəsi idarəetmə qərarı vermək üçün təşkilat rəhbərinə faydalı məlumat təqdim etməkdir. Bu vaxt əldə edilən məlumatın təkcə daxildə istifadə edilməsini bilmək mütləqdir.

4. Mühasibat uçotunun təşkil edilməsinin əsasları.

Mühasibat uçotunun təşkil edilməsi zamanı konsepsiyanın tətbiqi üçün aşağıdakıların olması güman olunur.

- təşkilatın əmlak əlamətləri;
- təşkilatın fəaliyyətinin qeyri-aktivliyi;
- uçot siyasətinin ardıcıl tətbiq olunması;
- təsərrüfat fəaliyyəti situasiyalarının qeyri-müəyyənliyi.

Sözügedən təsərrüfat fəaliyyəti situasiyalarının hansı dövrdə yaranmasından asılı olmayaraq məxsus olduğu hesabat dövrünə aid edilməlidir.

5. Mühasibat uçotunda yaranan məlumatların məzmunu. İstifadəçilərin ümumi tələbatını qarşı-lamaq məqsədilə mühasibat uçotunda maliyyə durumu, maliyyənin fəaliyyətinin nəticəsi və bu zaman yaranan yeniliklər haqqında məlumatlar meydana gəlir. Təşkilatın maliyyə vəziyyəti onun fərmanında olan aktivlərin, məsuliyyətlərin və kapitalların strukturu ilə təyin olunur. Təşkilatın fəaliyyətinin maliyyə nəticələri haqqında məlumatlar gələcək dövrlərdə pul axınının effektiv şəkildə istifadə edilməsi qaydasının proqnozlaşdırılmasında edilən dəyişikliklərin təhlil edilməsi üçün vacibdir. Təşkilatın maliyyə vəziyyətinin başqası ilə əvəz edilməsi haqqında məlumat, hesabat dövründə onun investisiya, maliyyə və cari fəaliyyətini tədqiq etməyə zəmin yaradır. Maliyyə vəziyyəti haqqında məlumat, mühasibat balansı, maliyyə nəticəsi haqqında hesabat və başqa hesabatlar vasitəsilə yaranır.

6. Mühasibat uçotunda yaranan məlumatı olan tələbat. Mühasibat uçotunda yaranan məlumatlar:

- istifadəçilər üçün faydalı, başqa sözlə desək, münasib, etibarlı və müqayisəli olmağı;
- eynitərəflilikdə müstəqil olmağı;
- qeyri-müəyyənlik mühitində yerlərdəki mühakimə və təhlil etmədə ehtiyatlı davranmağı;
- aktiv və gəlirlərin artıq, məsuliyyətlərin və xərclərin isə çox olmasını təmin etməlidir.

7. Xarici istifadəçilərdən ötrü mühasibat uçotunda yaranan məlumatların tərkibi. Xarici ölkə istifadəçiləri üçün maliyyə durumu və

maliyyədən alınan nəticələr barəsində mühasibat uçotunda yaranan komponentlər: aktivlər, məsuliyyətlər, gəlirlər, xərclər, kapitallar sayılır. Aktivlər, təşkilatın təsərrüfat fəaliyyətində cərəyan edən hadisələr üzərində nəzarət etməsi nəticəsində gələcək dövrlərdə iqtisadi qazanc verən təsərrüfat vəsaitləri sayılır.

Aktivlər gələcək dövrlərdə aşağıdakı hallarda iqtisadi gəlir verə bilər:

- satış üçün olan mal, iş, xidmət istehsalı zamanı müəyyən aktivlərlə birlikdə istifadə edilən;
- öhdəliyin ödənilməsində istifadə edilən;
- təşkilatın mülkiyyət sahibləri arasında paylaşdırılan.

Məsuliyyətlərə projeklərin təsərrüfat fəaliyyətində həyata keçirilməsi üçün təşkilatın borclarının və alınmış aktivlərə əsasən hesablaşmaların edilməsi aid olunur. Öhdəliyin ödənilməsi hər hansı bir öhdəliyin bir başqası ilə əvəz edilməsi, öhdəliyin kapitala çevrilməsi, kreditörün tələbinin rədd edilməsi kimi baş verir. Təşkilatın maliyyə vəziyyəti təyin olunan zaman kapitalın məbləği aktiv və məsuliyyətlərin arasındakı fərq kimi hesablanır.

Xərclər, hesabat zamanı iqtisadi gəlirin, kapitalın azalmasına gətirib çıxaran, işçilərin əməyinin ödənilməsinə, amortizasiya ayırmalarına və itkilərə görə meydana gələn məsuliyyətlər sayılır. Təşkilatın fəaliyyətinin maliyyə nəticəsinin təyin olunması zamanı hesabat dövründə qazanılan mənfəət gəlir və xərc arasındakı balans kimi hesablanır.

8. Aktivlərin, məsuliyyətlərin, əldə edilən gəlirlərin və sərf edilən vəsaitlərin tanınma meyarları. Aktivlər, məsuliyyətlər, gəlirlər və xərclər, başqa sözlə obyektlər mühasibat balansına, maliyyə nəticələri haqqında tərtib edilən hesabatı daxil olarkən öz həqiqi tələbatına uyğun olmalıdır. Aktivlər, təşkilatda iqtisadi qazanc gətirilən və onun dəyəri ölçülə bilən situasiyalarda mühasibat balansına qəbul olunur və tanınır. Məsuliyyətlər, təşkilata iqtisadi qazanc verən təsərrüfat vəsaitlərinin və onların mötəbər səviyyədə hesablanmasının uyğun tələblərinin ödənilməsi mühitində mühasibat balansına qəbul olunur və tanınır.

Gəlirlər, gələcək dövrlərdə uyğun aktivlərlə əlaqədar iqtisadi qazancın gəlməsi, yaxud məsuliyyətlərin mötəbər səviyyədə ölçülə bilməsi hallarında maliyyə nəticələri və onun istifadə edilməsi haqqında hesabatı qəbul olunur və təsdiq

edilir. Sərf edilmiş xərclər, aktivlər hesabına gələcək iqtisadi qazancın nisbətən azalmasına, öhdəliyin çoxalmasına imkan verən və təsdiq edilən hallarda qəbul olunur, maliyyə nəticələri və onun istifadəsi haqqında tərtib edilən hesabatda təsdiq edilir.

9. Aktivlərin, məsuliyyətlərin, gəlirlərin və xərclərin təhlil edilməsi həqiqi dəyərlə icra olunur. Məlumatların mühasibat uçotunda əhəmiyyətini təmin etmək üçün həmin obyektlərin təhlil edilməsi aşağıdakı kimi həyata keçirilə bilər:

a) cari dəyərlə, başqa sözlə desək müəyyən obyektin dəyişdirilməsi vacib olan hallarda mühasibat hesabatı hazırlanan tarixə ödənilən pul vəsaiti dəyəri üzrə;

b) cari bazar qiymətilə, başqa sözlə desək, obyektin satılması sayəsində, onun ləğv olunma müddəti daxil olan zaman əldə edilə bilən pul vəsaiti dəyəri üzrə.

“Mühasibat uçotu haqqında” AR-nın qanununa edilmiş sonuncu dəyişikliklərə əsasən uçotun təşkili və aparılması artıq “MMUS- ” ilə deyil, MHBS-na (IFRS), Kiçik və Orta Sahibkarlıq Subyektləri üçün MHBS-na (IFRS SME) və İctimai Sektor üçün MUBS-na (IPSAS) əsasən yerinə yetiriləcəkdir.

Aid olduğu kateqoriyadan asılı olaraq hüquqi şəxslər üçün mühasibat uçotunun aparılması üzrə tələblər aşağıdakı kimi müəyyən edilir: (Uçot sahəsində yeni reallıqlar, yeni tələblər Bakı, 2018)

· Publik hüquqi şəxslər, ictimai əhəmiyyətli qurumlar üçün - yalnız IFRS

· İri və Orta Sahibkarlıq Subyektləri üçün – öz seçimlərindən asılı olaraq IFRS və ya IFRS SME.

· Kiçik və Mikro sahibkarlıq subyektləri – AR Maliyyə Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilən xırda sahibkarlıq subyektlərində uçotun həyata keçirilməsi qaydaları yaxud öz seçimlərindən asılı olaraq IFRS və ya IFRS SME.

· Qeyri-kommersiya təşkilatları – IPSAS prinsipləri əsasında Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilən uçot qaydaları əsasında.

Qanunvericiliyə edilən sonuncu dəyişikliklər həmçinin bu sahədə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinə verilən səlahiyyət ilə də yadda qalmışdır. Belə ki, büdcə təşkilatları və maliyyə institutları istisna olmaqla digər bütün kommersiya təşkilatlarında yuxarıda qeyd olunan

tələblərə əməl edilməsinə nəzarət aparılan vergi yoxlamaları çərçivəsində Vergilər Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilməkdədir.

Belə ki, IFRS və IPSAS artıq Azərbaycan dilinə rəsmi tərcümə olunmuş və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsində dərc edilmişdir. IFRS SME-nin 30 iyun 2019-cu ilə qədər dərc edilməsi gözlənilir.

Mühasibat uçotu haqqında qanuna əsasən mühasibat uçotu subyektləri tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi əsasında vergi orqanlarına təqdim edilən vergi hesabatları onların yuxarıda qeyd olunan qaydada hazırlanmalı olan maliyyə hesabatlarını əvəz etmir.

Vergi Məcəlləsinin 67-ci maddəsinə əsasən vergi ödəyicisi mühasibat uçotunu müəyyən edilmiş qaydada aparmadıqda vergi orqanları vergi öhdəliklərini əlaqəli məlumatlar əsasında hesablamaq hüququna malikdir.

Nəticə

Maliyyə hesabatı və eyni zamanda, uçotu sistemi ölkə daxilində baş verən sosial- iqtisadi tərəqqi ilə bağlıdır. Onun müasir bazar əlaqələrinin, biznesin səviyyəsinə əsasən dəyişdirilməsi və inkişaf etdirilməsi obyektiv zərurətə çevrilmişdir. AR-nın dünyanın iqtisadi inteqrasiyasına daxil olması, dövlətin bəzi iri kommersiya qurumları və müəssisələrinin xarici əmtəə və fond bazarlarına çıxışı, o cümlədən xarici ölkələrdən investisiya hərəkətinin intensivləşməsi də həmin sistemin vaxtaşırı tərəqqi etdirilməsini və dünya praktikası ilə uzlaşdırılmasını vacib edən faktorlardır.

Tədqiqatlardan məlum olur ki, ölkə daxilində bazar iqtisadiyyatına keçid dövrünün hələ başlanğıcında yaradılan uçot-hesabat sistemi nəzəri-metodoloji, pratiki nöqtəyi-nəzərindən dünya miqyasında uçotun, əsasən də maliyyə hesabatının harmonizasiyası tələblərinə müvafiq gəlmirdi. Bu sistem, öz növbəsində dinamik olan bazar iqtisadiyyatında cərəyan edən hadisələr, proseslər, faktlar və təzə obyektlər haqda adekvat məlumat yaratmaq metodologiyası və üsullarına sahib deyildi.

Beynəlxalq praktika və edilən araşdırmalar təsdiq edir ki, istifadəçilər tərəfindən əsaslandırılmış iqtisadi qərarların verilməsi əsasında maliyyə hesabatında yaradılan məlumat durur. Bu səbəbdən də, uçot sistemi, onun axırıncı mərhələsi

olan maliyyə hesabatı, vaxtaşırı dəyişən biznes şəraitində sürətli və üstün qərarların verilməsi üçün olduqca faydalı məlumat yaratmaq metodologiyası və metodikasına sahib olmalıdır.

İnstitusional vahidlər miqyasında cərəyan edən təsərrüfat hadisələri və faktları haqda informasiyaların qeydə alınması, əldə olunması, istifadə edilməsi və istifadəçilər üçün gərəkli məlumat halına salınması üsulları birdəfəlik olmayıb, hər zaman konkretləşdirilməli və inkişaf etdirilməlidir. Bu nöqteyi-nəzərdən, maliyyə hesabatının Dövlətlərarası Standartları və onların əsasında tərtib edilmiş MMUS müəssisələrin fəaliyyət şəraitinin sosial, ekoloji, iqtisadi, normativ hüquqi istiqamətlərdə dəyişməsinə əsasən bir daha yoxlanılmalıdır.

Tədqiqatlardan məlum olur ki, keyfiyyətli məlumat yaratmaq üçün verilmiş uçot və hesabat sistemini mükəmməl konsepsiya və prinsiplər əsasında təşkil etmək, onları həqiqi praktikanın tələbləri ilə uzlaşdırmaq lazımdır. İlk növbədə maliyyə hesabatının məzmunu, onun statusu, təyinatı məsələləri nəzəri, metodoloji və praktiki istiqamətlərdə lap çox tədqiqat obyektinə olmalıdır. Ona görə ki, maliyyə hesabatının bu məsələlərini doğru izah etmədən, onun nəzəri-metodoloji və praktiki əsaslarını və qaydalarını da konkret təyin etmək qeyri-mümkündür. Tədqiqatlar bunu deməyə əsas verir ki, uçot və hesabat üzrə kitablarda, o cümlədən dövlətlərarası və ölkədaxili standartlarda maliyyə hesabatı geniş şəkildə şərh edilməmişdir.

Tədqiqatın elmi yeniliyi: Maliyyə hesabatı məlumatın bir çox fərqli məqsədlərlə istifadə olunmaq üçün təqdim edilməsi forması, məlumat isə özündə müəyyən sosial, iqtisadi, psixoloji, etik qarşılıqlı əlaqələri kəmiyyət halında ifadə edən məzmunudur. Maliyyə hesabatı iqtisadi qərarlar vermək üçün müəssisənin əmlak və maliyyə vəziyyətini, fəaliyyətinin nəticələrini müşayiət etmək və qiymətləndirmək üçün mühasibat uçotunun informasiyaları üzrə formalaşdırılaraq istifadəçilərə özəl informasiyanın bir sıra formalarda göstərilməsi metodu kimi qəbul olunmalıdır.

Tədqiqat işinin tətbiqi əhəmiyyəti: Maliyyə hesabatının əsas məqsədinin məlumat yaratmaq olduğu nəzərə alınarsa, bu zaman hesabat ilə məlumat arasındakı əlaqəni forma ilə məzmunun qarşılıqlı əlaqəsi kimi dəyərləndirmək mümkündür.

ƏDƏBİYYAT SIYAHISI:

1. Adil Kərimov(2014). “Mühasibat uçotu, vergilər” Bakı. Elm,145 s
2. Abbasov i.m., Məmmədov i.a., Cabbarov a.s.(2017) “Mühasibat uçotu (sahələr üzrə)” - dərslük. Bakı, 424 s.
3. Əli Sadiqov (2012) “Mühasibat uçotu”, Bakı; Çıraq, 211 s.
4. Əbdülhəsənov Tural Tofiq (2016).Kənd təsərrüfatının investisiya cəlbəciliyinin artırılması istiqamətləri , Bakı. Elm s.278

Ниджат Адиль оглы НАРИМАНОВ, д. ф. э., доцент
Минура Гаджи кызы КЕРИМОВА д. ф. э., стар.препод.
Айтадж Акшин кызы ГУСЕЙНОВА
Азербайджанский Технологический Университет

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЙ БАЗЫ ДЛЯ ПРИМЕНЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ

Резюме

Среди различных видов финансового контроля главное место занимает аудиторский контроль. В связи с тем, что, создавая возможность для успешной реализации финансово-экономической политики государства и установления финансовой устойчивости, аудит служит соблюдению законности, защите собственности, правильному, удобному и экономичному использованию финансовых средств, а также различные нарушения бюджетно-финансовой дисциплины, способствует выявлению, создает условия для выявления незаконно потраченных средств и их взыскания.

Ключевые слова: финансы, бухгалтерский учет, аудит, налог, бюджет, экономические затраты

Nijat Adil oghlu NARIMANOV d.p.e., associate professor
Minura Haji gizi KERİMOVA ph.d., Senior Lecturer
Aytaj Akshin gizi HUSEYNOVA
Azerbaijan Technological University

IMPROVING THE LEGAL FRAMEWORK FOR THE APPLICATION OF NATIONAL ACCOUNTING STANDARDS IN AZERBAIJAN

Summary

Among the various types of financial control, the main place is occupied by audit control. Due to the fact that, by creating an opportunity for the successful implementation of the financial and economic policy of the state and the establishment of financial stability, the audit serves to comply with the law, protect property, correct, convenient and economical use of financial resources, as well as various violations of budgetary and financial discipline, helps to identify , creates conditions for the identification of illegally spent funds and their recovery.

Key words: finance, accounting, audit, tax, budget, economic costs